

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

Цивільний кодекс України, а саме ст. 717, дає визначення договору дарування згідно якої за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність. Класифікацією цивільно — правових договорів є класифікація за критерієм спрямованості результату договору, принцип мети договору [1, с. 77]. Договір дарування спрямований на передачу майна у власність. Спрямованість дій дарувальника на передачу майна саме у власність, відокремлює договір дарування від усіх інших договорів. У договорі дарування сторона яка передає іншій стороні певне благо безоплатно, може набувати додаткові права, якими не наділяється особа, яка відчужує таке благо за плату, або звільняється від обов'язків, які покладаються на особу за відплатним договором [2, с. 362]. Існує також інша думка про те, що безоплатні договори, як правило, передбачають зменшену відповідальність особи, яка відчужує на користь іншої особи належне їй благо без одержання зустрічного надання, порівняно з договорами, в яких таке відчуження здійснюється за плату [3, с. 4]. Г. Шершеневич зазначав, що дарування має бути спрямованим на збільшення майна обдаровуваного, що є безпосередньою метою договору дарування. Тому немає дарування там, де боржник надає кредитору на забезпечення його вимог заставу, тому що такими діями він не збільшує майно кредитора, а тільки забезпечує його права [4, с. 439]. Вчений також висловлював думку про те, що немає дарування там, де здійснюється страхування життя на користь третьої особи, адже збільшенню майна останньої не відповідає зменшення майна страхувальника [4, с. 440]. Якщо звернути увагу на проект Цивільного Уложення Російської Імперії, то в ті часи вважалося, що дарувальнику необхідно було усвідомлювати, що за рахунок його дару (майна) відбувається збільшення майна обдаровуваного. Якщо таке усвідомлення відсутнє, то й не може бути здійснено дарування. Вважалося, що у дарувальника повинен бути намір на те, щоб здійснити дар. В. Вітрянський вважає, що за відсутності наміру здійснити дарування, за яким здійснюється договір, передача майна, навіть якщо в ньому відсутні умови про його оплатність, буде визнаний оплатним на підставі Цивільного кодексу Російської Федерації [5, с. 335].

У Цивільному кодексі України, а саме п. 2 ч. 1 ст. 3 існує принцип неприпустимості позбавлення права власності, окрім випадків, які передбачені Конституцією України та законом.

Безоплатність, як головна кваліфікуюча ознака договору дарування не означає, що обдарований взагалі вільний від будь-яких майнових обов'язків. Так, передача дарунка може бути обумовлена його використанням у загальнокорисних цілях, в тому числі за призначенням (пожертва). Виконанням такого обов'язку обдаровуваним не є зустрічним представленням, оскільки воно адресовано не самому обдаровуваному, а більш-менш широкому колу третіх осіб. Можливі й інші випадки дарування майна, обтяженим правами третіх осіб, наприклад застава чи сервітут [6, с. 114]. В юридичній літературі обґрунтовувались й інші ознаки договору дарування, які відносяться ще до класичного римського права: безповоротність переходу прав, безстроковість дарування, збільшення майна обдаровуваного, зменшення майна дарувальника та ін. Всі ці ознаки дійсно властиві договору дарування, але всі вони похідні від безоплатного характеру дарування, а тому не мають самостійного значення. Предметом договору дарування може виступати не тільки річ, а й майнові права, звільнення від обов'язку. Різного роду премії, заохочувальні виплати, зокрема державні нагороди та премії носять публічно-правовий характер і регулюються не цивільним, а трудовим законодавством.

Цивільне законодавство радянського періоду фактично обмежувало предмет дарування лише речами. В нині діючому Цивільному кодексі України, Російської Федерації ці поняття значно

розширились, сюди можна віднести майнові права (вимоги) по відношенню дарувальника чи третіх осіб, а також звільнення від майнових обов'язків перед дарувальником чи третіми особами.

За своєю сутністю договір дарування є безоплатним, сюди можна віднести й пожертву, добродійність, порядність дарувальника по відношенню до обдаровуваного. Хоча добродійність є принципом соціально-педагогічної діяльності, на нашу думку її можна назвати однією з різновидів дарування, оскільки людина, яка робить певний внесок своїх особистих коштів, майна чи будь-яких інших речей, усвідомлює, що це здійснюється безвідплатно та на благо певних осіб чи організацій. Багато норм щодо договору дарування, які були закріплені ще у проекті Цивільного уложення Російської Імперії, застосовуються у цивільному законодавстві і сьогодні.

Використана література:

1. *Корецкий А. Д.* Договорное право России. Основы теории и практика реализации / А. Д. Корецкий. — М.: ИКЦ Март, Ростов н/Д.: Издат. «Центр Март», 2004. — 528 с.
2. *Гражданское право России: [учебник] / [под ред. З. И. Цыбуленко].* — М.: Юристь, 1998. — Ч. 1. — 464 с.
3. *Новікова В. В.* Правова природа безвідплатних договорів у цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03/ В. В. Новікова. — Х., 2007. — 20 с.
4. *Шершеневич Г. Ф.* Курс гражданского права: [учебник] / Г. Ф. Шершеневич. — Тула: Автограф, 2001. — 719 с.
5. *Брагинский М. И.* Договорное право. Кн. 2 : Договоры о передаче имущества / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. — М.: Статут, 2004. — 910 с.
6. *Гражданское право: [учебник] / [под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого].* — [изд. 2-е, перераб. и доп.]. — Том 2. — М.: ПБОЮЛ Л.В. Рожников, 2000. — 720 с.

Грабарчук С. Г. Принцип здійснення договору дарування.

У статті досліджуються основні принципи за якими здійснюється договір дарування.

Ключові слова: договір дарування, принцип дарування, здійснення дарування.

Грабарчук С. Г. Принцип осуществления договора дарения.

В статье изучаются основные принципы по которым осуществляется договор дарения.

Ключевые слова: договор дарения, принцип дарения, осуществление дарения.

Grabarchuk S. Principle of Gift Agreement Realization.

The article is dedicated to basic principles of gift agreement. It is provided quotations of civil law scientists which expound the point of view regarding gift agreement realization. It examines principles of gift agreement, both in a now operating legislation and in the period of Soviet Union, Roman law. The article states that gift agreement belongs to the number free agreements that has similar basic principles.

Key words: gift agreement, principle of giving, realization of gift.